

Region Jönköpings län

Strategi för hållbar besöksnäring i Jönköpings län 2023-2030

Arbetsmaterial

Version

2023-02-23

Besöksnäringen i Jönköpings län – nuläge, omvärld och trender

Besöksnäringen har fått en allt större betydelse för Jönköpings län. Under det senaste decenniet har det skett en stadig ökning av antalet övernattande besökare och en utveckling av mötesindustrin. Besöksnäringen stärker länets attraktivitet och bidrar till att människor vill besöka, starta företag och bosätta sig i länets kommuner. Det är också en näring som anställer många av regionens unga och utlandsfödda, och som i jämförelse med många andra sektorer har en mer jämställd struktur. I ett större perspektiv bidrar besöksnäringen till lokal och regional utveckling, investeringar, service, bevarande och utveckling av natur- och kulturmiljöer och förstärker platsers attraktionskraft.

Jönköpings län förknippas med entreprenörskap, företagande och en stor andel tillverkningsindustri. Besöksnäringen är bred, med både mindre företag som driver sin verksamhet på deltid och större företag som sysselsätter många människor året runt. Besöksnäringen utgörs av många olika sektorer och aktörer, företag från flera olika branscher såsom hotell, restauranger, handel, resebyråer och även turistattraktionen och kulturella platser. Företagen har gemensamt att de möter besökare och påverkar besökarens upplevelse, i planeringsstadiet, under och efter besöket. Dessa företag är viktiga och bidrar till en stark besöksnäring med ökad attraktivitet och ett diversifierat näringsliv, vilket är centralt för att platser ska utvecklas. Delar av besöksnäringen utgörs av livsstilsföretagare och civilsamhället och är en viktig motor för engagemang och idéer till utveckling på attraktiva platser vilket ökar livskvaliteten samt lockar fler besökare. Civilsamhället kan också bidra till att bevara och förmedla kulturarvet på en plats och att skapa en inkluderande miljö med mötesplatser, vilket kan bygga stolthet och stärka samhörigheten och gemenskapen på en plats. Näringen är nära sammansvetsad med platsen och lokal utvecklingskraft är viktigt för att besöksnäringen ska utvecklas.

En stark trend som Visit Sweden lyfter är att besökare vill uppleva den genuina platsen och skapa unika och minnesvärda upplevelser. Människor vill vara en del av den lokala kulturen och dess traditioner. Många vill uppleva det riktiga Småland och det är god efterfrågan på aktiviteter som vandring, paddling och cykling i vackra omgivningar. Rika semesterupplevelser på hemmaplan är en trend som kallas hemester och ställer krav på att platsen erbjuder ett brett utbud av upplevelser så att länsinvånaren får upptäcka och förälska sig i platsen på nytt.

Miljö- och klimatfrågor är viktiga för allt fler och ekoturism handlar om att man visar hänsyn och bevarar miljön samt gynnar den lokala platsen man besöker. Efterfrågan på hållbara resor ökar och besökare vill veta att deras resor inte har en negativ påverkan på miljön och det lokala samhället. Det finns en växande efterfrågan på besöksmål som innebär att besökaren får göra något betydelsefullt för andra, för platsen och miljön eller som på andra sätt fokuserar på individens självförverkligande. Det handlar alltså minst lika mycket om den inre resan som resan till platsen.

Digitaliseringen har påverkat besöksnäringen på många sätt och det är en ständigt pågående utveckling. Besökare använder digitala verktyg alltmer för att boka resor och aktiviteter. Det är viktigt för företag inom besöksnäringen att vara synliga online och erbjuda en bra användarupplevelse. En annan trend är efterfrågan på digitala guide- och informationssystem, som hjälper besökare att lära sig mer om besöksmålet.

Innehåll

Besöksnäringen i Jönköpings län – nuläge, omvärld och trender	1
1. Varför en strategi för hållbar besöksnäring?.....	3
2. Kopplingar till andra strategier.....	3
2.1. Nationell strategi 2030 – Strategi för hållbar turism och växande besöksnäring	3
2.2. Region Jönköpings läns utvecklingsstrategi – RUS	4
2.3 Hållbarhetsstyrning.....	4
3. Nulägesanalys – Jönköpings län	4
4. Mål och prioriteringar	6
4.1. Övergripande målbild.....	7
4.2. Delmål och insatser	7
4.2.1. Delmål 1. Ökad attraktivitet och lättillgängligt utbud	7
4.2.2. Delmål 2. Säkerställd kunskapsförmedling	8
4.2.3. Delmål 3. Stärkta resurser för ökad genomförandekraft	8
4.2.4. Delmål 4. Stärkt besöksnäring genom tjänstedesign	9
4.2.5. Delmål 5. Stärkt digitalisering och hållbarhet för smart destination	9
4.3. Prioriterade tematiska områden	10
4.3.1. Natur.....	11
4.3.2. Måltid	12
4.3.3. Kultur	12
4.3.4. Evenemang	12
5. Implementering, roller och ansvar	13
5.1. Region Jönköpings län	14
5.1.1. Rollen som kapacitetsbyggare.....	14
5.1.2. Rollen som nätverkare	14
5.1.3. Rollen som finansiär	14
5.1.4. Rollen som utförare.....	15
5.2. Kommuner	15
5.2.1. Rollen som dragare.....	15
5.2.2. Rollen som främjare	16
5.2.3. Rollen som servicegivare	16
5.2.4. Rollen som myndighet.....	16
6. Avslutande ord	16
8. Bilaga	17
8.1. Arbetsprocess för framtagande av strategin.....	17

1. Varför en strategi för hållbar besöksnäring?

Detta är Jönköpings läns första besöksnäringstrategi. Strategin har tagits fram under ledning av Region Jönköpings län tillsammans med näringsliv, kommuner och regionala aktörer som arbetar med besöksnäring. Besöksnäringstrategin syftar till att tydliggöra hur Region Jönköpings län och Smålands Turism AB ska arbeta med besöksnäringsspörsmål tillsammans med andra aktörer för att stärka besöksnäringen och öka länets attraktivitet i linje med den regionala utvecklingsstrategin. Smålands turism AB är ett helägt dotterbolag till Region Jönköpings län med uppgift att marknadsföra och utveckla besöksnäringen i länet. I den löpande texten kommer begreppet den *regionala organisationen* alternativt *regionorganisationen* att användas och innebär Region Jönköpings län och Smålands Turism AB gemensamt.

Visionen som uttrycks i den regionala utvecklingsstrategin är att år 2035 ska Jönköpings län vara Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län. Det handlar om att kraftsamla, resursförstärka och bygga en plattform för att skapa handlingskraft för en utveckling av besöksnäringen i Jönköpings län. Besöksnäringstrategin är ett viktigt verktyg som bidrar till att den visionen uppfylls eftersom begreppet samlar många sektorer, kommuner och föreningslivet. Besöksnäringen är starkt förknippad med en plats och det som är bra för besökare är också bra för invånaren. Genom att fokusera på attraktivitet stärks länet för både invånare, besökare, talanger och investeringar.

Inriktningen i besöksnäringstrategin präglas av att det är länets första strategi. Systemperspektivet är viktigt eftersom det lägger fokus på den regionala organisationens ambition att samordna länets aktörer mot en gemensam riktning. Besöksnäringens företag påverkas av omvärldsförändringar och bidrar till stor del till attraktiva platser. Besöksnäringen tillhandahåller tjänster och produkter som tillhandahålls av olika typer av aktörer, privata företag, staten, kommuner och civilsamhälle. Detta skapar ett komplext ekosystem av olika typer av aktörer som ska samagera. Den här strategin ska vara vägledande för den regionala organisationens satsningar och prioriteringar, så att besöksnäringens ekosystem får hållbara förutsättningar att utvecklas positivt. Besöksnäringens ekosystem utgörs av besökarna samt intressenter (offentliga, privata och ideella).

Besöksnäringstrategin tydliggör den regionala organisationens mål och prioriteringar för att i samverkan med länets aktörer stärka besöksnäringen i länet och öka attraktiviteten. Genom att kombinera regional samordning med lokal handlingskraft tillvaratas besökarnas, invånarnas, civilsamhällets och näringslivets intressen. Det skapar gemensam utvecklingskraft.

2. Kopplingar till andra strategier

Den här besöksnäringstrategin tar avstamp i andra centrala strategier med bred förankring. När en satsning planeras får den hög prioritet om den har en stark koppling till de olika strategierna. Genom att knyta an till flera strategier skapas synergieffekter för måluppfyllelse.

2.1. Nationell strategi 2030 – Strategi för hållbar turism och växande besöksnäring

Hösten 2021 presenterade dåvarande regering en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring med fokus på 2030. I den lyfts enklare företagande, jobb och kompetens, kunskap och innovation, tillgänglighet och marknadsföring som fem strategiska områden. De fyra horisontella perspektiven är hållbarhet, digitalisering, platsutveckling och samverkan.

16 myndigheter i myndighetsgruppen för turism och besöksnäring har under lång tid haft uppdraget att arbeta för ökad samordning, kunskapsutveckling och kunskapsöverföring inom besöksnäringen. Tillväxtverket och Visit Sweden samlar de regionala företrädarna inom besöksnäringen i en samverkansform som kallas Smartare tillsammans.

Den nationella besöksnäringstrategin med dess strategiska områden och horisontella perspektiv matchar både Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi och dess smart specialiseringsstrategi.

2.2. Region Jönköpings läns utvecklingsstrategi – RUS

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är länets svar på de globala hållbarhetsmålen och genomförandet av Agenda 2030. Den regionala utvecklingsstrategin, RUS, är en vägvisare för Jönköpings läns samlade utvecklings- och tillväxtarbete för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Denna besöksnäringstrategi ska ses som en förstärkt och förtydligande del av RUS:en inom strategiområdet En attraktiv region med koppling till besöksnäringen. Innehållet och de insatser som beskrivs i strategin har hållbarhetsgranskats och målavvägningar har gjorts utifrån RUS, Agenda 2030 och dess tre perspektiv – ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

I Jönköpings läns Smart specialiseringsstrategi (S3) är besöksnäringen ett av länets utpekade styrkeområden. Det finns ytterligare strategier som besöksnäringstrategin har starka kopplingar till. Det handlar bland annat om länets livsmedelsstrategi, länets cykelstrategi och skogs- och trästrategin.

2.3 Hållbarhetssäkring

Besöksnäringstrategin för Jönköpings län bidrar i hög utsträckning till målbilden i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och tillhörande regionala strategier. Det möjliggör en betydligt högre grad av flernivåsamverkan inom den regionala organisationen, mellan Region Jönköpings län och kommunerna samt kommuner emellan.

De potentiella målkonflikter som finns handlar främst om organisering av besöksnäringstrategin som idag ligger i det regionala bolaget Smålands Turism AB samt hos Regional utveckling med få organisatoriska beröringspunkter med övriga områden eller andra aktörer.

Det finns också potentiella målkonflikter mellan naturturism och skogsnäring, mellan besökarperspektiv och invånarperspektivet samt mellan länets ambitioner och den långsiktiga planeringen som finns i befintliga översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner. Ytterligare målkonflikter finns mellan att bevara natur- och kulturmiljöer och samtidigt erbjuda dem som upplevelser för besökare.

3. Nulägesanalys – Jönköpings län

Det har genomförts en fördjupad nulägesanalys och det som presenteras i detta avsnitt ligger till grund för strategins mål och prioriteringar.

Behov i ekosystemet

Det finns behov av ökad flernivåsamverkan och att utveckla platser utifrån dess förutsättningar och det efterfrågas en tydlig väg framåt för att stärka ekosystemet. De strategiska prioriteringarna i besöksnäringstrategin är efterfrågade och det finns en stor vilja att utveckla och förändra systemet från samtliga intressenter. Både den regionala organisationen och länets kommuner har en vilja att förstå behov hos företag, besökare, civilsamhälle och invånare bättre.

Genom att samla in, analysera och använda data skapas förutsättningar för bättre beslutsfattande hos aktörer inom ekosystemet. Det finns ett behov att tydligare synliggöra besökarperspektivet och besöksnäringens positiva effekter på samhället samt öka kunskapen om besöksnäringen hos beslutsfattare inom hela systemet.

För att skapa ytterligare utvecklingskraft finns behov av att driva mot ökad digitalisering och större innovationskraft samt att bättre nyttja både det nationella och EU-systemets möjligheter till finansiering av utvecklingsinsatser.

Styrning

I Jönköpings län finns en ovana att arbeta med flernivåsamverkan i besöksnäringens frågor. Detta speglas av avsaknad av gemensam riktning och prioriteringar samt rollfördelning, ansvar och mandat. Det saknas processer och struktur för att arbeta med besöksnäringens frågor mellan länets organisationer, kommuner och näringslivet.

Styrningen skulle gynnas av en bättre förståelse för besöksnäringens betydelse för en attraktiv plats och en gemensam stolthet för länets profil och utbud. Den gemensamma bilden av länets tematiska områden och utvecklingsbehov behöver tas fram för att stärka samverkan mellan länets aktörer.

Ett utökat samarbete behövs mellan kommunerna för att öka kännedomen om länets besöksnäringens företag, stora som små. Detta bidrar till ökad samverkan och skapar förutsättningar för en bättre paketering av attraktiva erbjudanden och skapa större delaktighet i att utveckla länets attraktionskraft.

Behov av att stödja näringsliv och stärka utbudet

Affärsutveckling sker i hela länet genom kommunernas näringslivsfunktioner och lokala insatser. Det finns flera regionala aktörer som gör affärsutvecklingsinsatser och den regionala organisationen är en av dem. Det saknas insatser för företag som startar i liten skala och bedriver näringsverksamhet som bisyssla inom besöksnäringen. Dessa företag är en viktig del av besöksnäringen i Jönköpings län och när besöksnäringen utvecklas i länet finns ett behov av att stärka dessa företagare.

Det finns ett behov av insatser för att stödja företagen med att stärka produktutbudet, öka förädlingsgraden och öka den digitala synligheten samt automatisera bokningsprocessen. Fler företag inom upplevelser och boenden som visar riktig spets stärker besöksnäringen och länets attraktionskraft ökar. Marginalerna i den här delen av tjänstesektorn är låga, vilket bör sättas i relation med att de som driver företag i besöksnäringen ofta är livsstilsföretagare på hel- eller deltid.

Samordning av insatser och aktiviteter riktade till besöksnäringen saknas hos företagsfrämjande aktörer. Med en regional samordning med gemensam målbild och agenda skulle det företagsfrämjande systemets insatser riktade till besöksnäringen bli mer kraftfulla.

Hållbarhet och infrastruktur

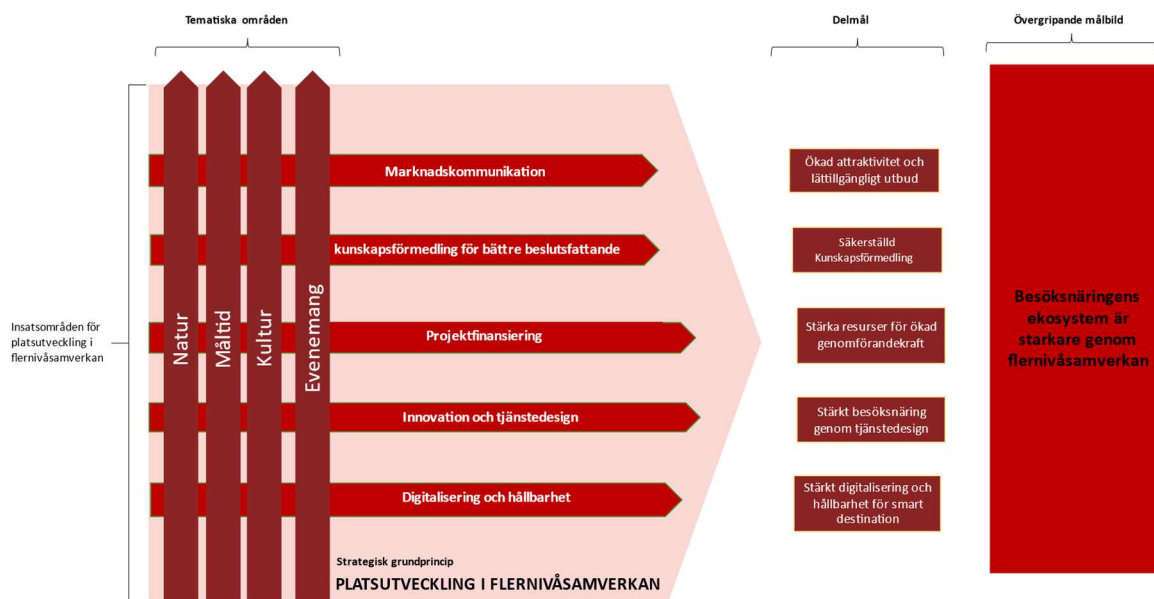
Klimatförändringar påverkar länet och det finns platser som periodvis har överturism. Kunskapen om hur man jobbar förebyggande med klimatåtgärder och överturism samt hur kommunikation kring pågående insatser kommuniceras till besökare behöver stärkas.

Infrastrukturen i länet är en utmaning för besökare och det finns behov av att utveckla infrastrukturen i länet för att möjliggöra hållbara, säkra och tillgängliga resor och transporter.

4. Mål och prioriteringar

Ambitionen med denna strategi är att använda utveckling av besöksnäringen i länet som ett verktyg för att nå RUS:ens vision och att bidra till en positiv och hållbar samhällsutveckling i länets kommuner. För att skapa utvecklingskraft inom besöksnäringen i Jönköpings län behöver den regionala organisationen samordna och verka för att stärka besöksnäringens ekosystem.

Den regionala organisationen kommer att genomföra strategin i enlighet med en övergripande målbild, en strategisk grundprincip och fem delmål samt fem därtill kopplade strategiska insatsområden.

Figur: Strategins mål och insatsområden

4.1. Övergripande målbild

Strategins övergripande målbild: Besöksnäringens ekosystem är starkare genom flernivåsamverkan.

Ekosystemet består av besöksnäringens kommersiella och ideella aktörer, länets kommuner och Region Jönköpings län, men också andra organisationer som arbetar för besöksnäringens väl. Den regionala organisationen ska skapa förutsättningar för starkare partnerskap och en struktur för processtöd för genomförande inom ekosystemet. Detta ska ske genom en tät dialog och nära samverkan med länets utförare.

Det är en framgångsfaktor att målmedvetet arbeta tillsammans i de olika organisationerna på flera nivåer. Ekosystemet är också beroende av goda relationer till det nationella kunskapssystemet och de myndigheter som stöttar marknadsföring och hållbar destination- och platsutveckling.

Eftersom besöksnäringen är bunden till platsen är platsutveckling i flernivåsamverkan grundprincipen för utveckling av en hållbar besöksnäring i Jönköpings län. Platsutveckling handlar om att förbättra och förändra en plats för att göra den mer attraktiv. Upplevelser, kultur och nöje, service, infrastruktur, arbete och kompetens och bostäder är grundpelare som bygger livskvalitet och är starkt kopplade till attraktivitet för de som bor, verkar och besöker platsen.

Den regionala organisationens roll när det gäller platsutveckling är att agera för en helhet genom att vara lyhörd och samordna insatser med de som verkar lokalt på platsen och agera utifrån länets prioriteringar i takt med länets kommuner. Det är viktigt att alla intressenter beaktas och att balansera besökarens, invånarnas, civilsamhällets och näringslivets behov och önskemål.

En viktig fråga för länets besöksnäring är kompetensförsörjning, som behövs för att möta besöksnäringens efterfrågan på personal, men också för att ge de som arbetar inom besöksnäringen möjlighet att utvecklas. Besöksnäringens personalbehov behandlas inte som ett separat område i denna strategi utan ingår i regionens arbete som omfattar alla branscher.

4.2. Delmål och insatser

För att nå strategins vision och den övergripande målbilden har fem delmål och fem därtill kopplade insatsområden tagits fram.

Inom varje delmål presenteras önskat resultat och insatser som är kopplade till målbilden.

4.2.1. Delmål 1. Ökad attraktivitet och lättillgängligt utbud

Önskat framtida resultat: Utbudet av destinationer och upplevelser är mer välkänt, tillgängligt och attraherar människor till platsen.

Strategiska insatser för delmål 1:

Samla, synliggöra och tillgängliggöra länets utbud för ökad attraktivitet i Jönköpings län och för att stärka varumärket Småland.

Utbudet i Jönköpings län samlas under varumärket Småland, en av besöksnäringens viktigaste tillgångar för nå ut. Målet är att nå ut på ett sätt som rymmer de många platsernas olika profiler och fånga upp dem genom länets teman för att skapa reseanledningar.

Insatser krävs för att tillsammans definiera och sprida länets spets och unicitet och för att synliggöra länet på ett enhetligt sätt. Genom att differentiera länets destinations- och upplevelseprofiler och skapa engagerande budskap kring platsen stärker den regionala organisationen länets attraktivitet för potentiella besökare.

Det är många olika parter som kommunicerar som behöver samlas kring gemensamma budskap, där entreprenörerna drar nytta av styrkorna i sitt närområde i sina erbjudanden och sin kommunikation.

Jönköpings län har ett brett erbjudande av destinationer, upplevelser och evenemang som passar många besökare. Många parter inom besöksnäringen kommunicerar sitt utbud i egna kanaler. Den regionala organisationens roll är att skapa samsyn kring tematik och budskap som skapar gemensam kraft samt kopplingen mellan varumärket Småland, destinationernas unicitet och kommunala platsvarumärken. När olika aktörer samarbetar och lyfter varandra stärks flernivåsamverkan och stoltheten ökar i länets besöksnäring.

4.2.2. Delmål 2. Säkerställd kunskapsförmedling

Önskat framtida resultat: Ekosystemet har ökad kunskap och kompetens och väger in besöksnäringens behov i planer, beslut och genomförande som rör platsens utveckling på bättre sätt.

Strategiska insatser för delmål 2:

Säkerställa kunskapsförmedling och kompetensutveckling i besöksnäringens ekosystem för bättre beslutsfattande.

Den regionala organisationen samordnar kunskap och data som samlas in från omvärlden och hjälper alla delar av ekosystemet att förstå platsens potential och utmaningar. Exempel på sådan kunskap är omvärldsbevakning, trender, statistik och fakta om besöksnäringen i länet, behov inom turistisk infrastruktur, arbetssätt och jämförelser med andra framgångsrika regioner i och utanför Sverige. Kunskapen förmedlas genom nätverk för kunskap så att den hjälper alla aktörer i ekosystemet att ta bättre långsiktiga beslut och lyckas i sitt genomförande, till exempel genom relevanta beslutsunderlag. Syftet är att alla parter i besöksnäringens ekosystem ska utgå från en gemensam och aktuell bild av länets nuläge och framtid och att den bilden påverkar de beslut den regionala organisationen och kommunerna tar. Samordningen tar särskild hänsyn till att vara proaktiv i arbetssätt och balansera mellan behoven för besökare, invånare och näringsliv i den långsiktiga planeringen.

4.2.3. Delmål 3. Stärkta resurser för ökad genomförandekraft

Önskat framtida resultat: Länet besöksnäring har tillgång till mer resurser för samordning och projektfinansiering.

Strategiska insatser för delmål 3:

Nyttja regionala, nationella och europeiska finansieringsmöjligheter för ökad genomförandekraft vid hållbar utveckling av våra platser och vårt utbud.

Proaktivitet präglar sättet som den regionala organisationen arbetar med projekt och projektfinansiering samt hur projektidéer i ekosystemet tas tillvara och omvandlas till bärkraftiga och framgångsrika projektinsatser som bygger vidare på tidigare erfarenheter. Den regionala samordningen bidrar till minskad intern konkurrens om projektmedel och längre planeringshorisont som säkerställer att fler destinationer och platser kan delta i långsiktiga utvecklingsinsatser som stärker attraktionskraften.

Besöksnäringens strategins insatsområden och tematiska områden lämpar sig väl för projektfinansiering genom de system för projektmedel som erbjuds inom Sverige och EU. Region Jönköpings län samordnar projektinsatser och säkerställer resultatspridning i länets besöksnäring. Region Jönköpings län arbetar också proaktivt för att stärka utvecklingsarbetet genom projekt. I det arbetet

ingår att identifiera olika finansieringsalternativ samt att matcha dem mot behoven i besöksnäringens ekosystem med utgångspunkt i strategins delmål och temaområden.

Genom en god relation med det nationella stödsystemet ökar den regionala organisationen nyttjandegraden och maximerar genomförandekraften.

4.2.4. Delmål 4. Stärkt besöksnäring genom tjänstedesign

Önskat framtida resultat: Ekosystemet når framgång genom innovation och tjänstedesign.

Strategiska insatser för delmål 4:

Öka innovationskraften genom tjänstedesign för ett starkare ekosystem inom besöksnäringen.

Region Jönköpings län har pekat ut tjänstedesign som ett av sina styrkeområden och med kompetens inom området minskar risken för att arbete hamnar i organisatoriska stuprör eller återvändsgränder. På så sätt stärker och förenklar den regionala organisationen samspelet inom sin egen organisation och samarbetet med de kommunala organisationerna.

Genom att använda tjänstedesign som verktyg kan tjänster utformas efter specifika målgruppers olika behov. Det handlar om att göra upplevelser användarvänliga, konkurrenskraftiga och relevanta utifrån besökarens perspektiv. Det handlar också om att den regionala organisationen ska kunna erbjuda besöksnäringens ekosystem en stödstruktur som präglas av transparens och lättillgänglighet.

Jönköpings län är unikt rustat med ett innovationssystem där Science Park finns representerad i varje kommun och med företagsfrämjande aktörer som ALMI och näringslivsorganisationer. Den entreprenörsanda som länet är välkänt för slår igenom även i besöksnäringen. Med en satsning på tjänstedesign finns en stor potential att skapa många nya produkter, tjänster och innovationer i befintliga och nya kluster, som i förlängningen stärker företagandet och ökar länets attraktivitet.

4.2.5. Delmål 5. Stärkt digitalisering och hållbarhet för smart destination

Önskat framtida resultat: Jönköpings län är en smart destination där hållbar utveckling är integrerad med samtida teknik som förstärker och förbättrar upplevelsen för besökare, invånare och näringsliv.

Strategiska insatser för delmål 5:

Kraftsamla kring digitalisering och hållbarhet för att vara en smart destination.

Den regionala organisationen leder arbetet med att vara en smart destination och samordnar den regionala organisationens hållbarhetsarbete samt tar initiativ till att samla in kunskap i form av statistik, företagsekonomiska data samt observationer och data som samlas in via IOT (internet of things). Kunskapen ska tillgängliggöras på ett sådant sätt att den kan förstås, bearbetas och användas av besöksnäringens intressenter. Syftet är att på ett hållbart sätt använda digitalisering och hållbarhet som verktyg för att stärka attraktiviteten i invånarnas, besökarnas och näringslivets upplevelse av länets platser.

Med smart avses ett hållbart användande av resurser, effektiv offentlig styrning och ett nätverk av kunskapsaktörer som främjas av ett inkluderande regionalt ledarskap. Genom att introducera gemensamma regionalt arbetssätt för hållbarhet stärks medvetenheten kring ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Hållbarhetsarbetet utgår från Agenda 2030, Sveriges miljömål och ramverket GSTC.

Med GSTC avses Global Sustainable Tourism Council, ett råd initierat av FN som upprättar och förvaltar globala standarder för hållbar turism. GSTCs kriterier för hållbar turism utgår från fyra

huvudpelare; effektiv hållbarhetsplanering, maximala sociala och ekonomiska fördelar för lokalsamhället, framhäva kulturarvet och reducera miljöpåverkan.

4.3. Prioriterade tematiska områden

Fyra tematiska områden har identifierats som centrala när det gäller produktutveckling för att skapa fler besöksanledningar. Dessa är natur, måltid, kultur och evenemang.

Tematiska områden är ett sätt att strukturera upp det strategiska arbetet med att stärka länets attraktionskraft och identitet. Den regionala organisationens utvecklingsarbete och valda tematiska områden utgår från de nationella prioriteringarna och fångar upp länets styrkor för att utveckla och skapa fler besöksanledningar och för att förädla besöksnäringens produktutbud. Arbetet går i samklang med resten av Småland och ambitionen är att driva mot att samordna kommun- och länsöverskridande utvecklingsarbete inom de tematiska områdena. På detta sätt får regionen draghjälp av marknadsförings- och utvecklingsinsatser och det underlättar samarbete med våra grannregioner.

För att vara ett attraktivt och hållbart län behöver arbetet med att förstärka produktutveckling och innovation växlas upp. Detta görs genom att utgå från de tillgångar som finns i Jönköpings län och ta tillvara de egenskaper som finns för att utveckla länets spets i form av profilerade platser, upplevelser, aktörer, evenemang och destinationer.

Figur: Förädling av länets utbud till profilerade upplevelser, aktörer, evenemang och destinationer

Ambitionen är att regionorganisationen i samverkan med andra aktörer exempelvis Länsstyrelsen ska bidra till att entreprenörer utvecklas vidare med hjälp av tjänsteutveckling och finansiering. Att lyfta och tillgängliggöra stöd och insatser för entreprenörer inom befintligt företagsfrämjande system bidrar till ökad utvecklingskraft i länet.

Den regionala organisationen ska stärka de tematiska områdena i besöksnäringen genom att:

- skapa förutsättningar för att utveckla upplevelser i hela länet
- bidra till att synliggöra och tillgängliggöra länets upplevelser inom de tematiska områdena
- främja långsiktig kommunal planering av infrastruktur som bidrar till att stärka de tematiska områdena
- inspirera med kunskap och trender för att bidra till att stärka de tematiska områdena och reseanledningar

- driva nätverk eller ta en aktiv roll i befintliga nätverk som kan stärka en hållbar utveckling av de tematiska områdena.

4.3.1. Natur

Naturen är en av de viktigaste resurserna för turism i Sverige. Naturen i Jönköpings län är varierad med skog, sjöar och vattenleder. Här finns äventyrsberg med aktiviteter både sommar och vinter. Vättern är en fantastisk resurs, länets unika biosfärområde och nationalparken med sin natur som ofta beskrivs som vild och vacker. I länet finns möjligheter till utomhusaktiviteter som cykling, vandring, golf, paddling, ridning och fiske. Länets naturtillgångar matchar efterfrågan hos den nyfikna aktiva naturälskaren.

Naturvårdsverket har tagit fram ett antal nationella friluftsmål. Det övergripande målet handlar om att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Utvecklingen av länets besöksnäring på temaområdet natur tar hänsyn till de nationella friluftsmålen med särskilt fokus på allemansrätten, stärkt engagemang och samverkan samt hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

Naturen tillgängliggörs så att både besökare och invånare kan komma nära den på sina villkor. Två av de vanligaste sätten att ta sig fram i naturen är genom att cykla och vandra. Kommunernas fysiska planering behöver därför ge dessa två områden fortsatt hög prioritet med stöd av den regionala organisationen. Den regionala ansatsen för naturturism innefattar även kommunal utvecklings friluftslivsutveckling. Utvecklingsarbetet drar nytta av det stöd som finns att tillgå via nationella ramverk.

Cykling

Jönköpings län ligger i framkant när det gäller cykling och har ett starkt föreningsliv kopplat till cykel och cykling. Cyklingen är viktig för länet, både ur invånarnas och besökarnas perspektiv. Allt från arbetspendling till besökaren från ett annat land som vill upptäcka någon av områdets pärlor per cykel. Det finns många event och tävlingar kopplade till cykling. Det finns också flera duktiga utövare inom cykelsportens olika discipliner och skickliga ledbyggare som utvecklar nya leder och s.k. "bikeparks" för mountainbikecykling. Visionen är att bli ett av norra Europas främsta cykelområden. För att nå dit behöver en tydlig länsövergripande målbild och utvecklingsplan tas fram.

Den regionala organisationen ska vara drivande i arbetet att ta fram en strategisk plan för utveckling av mountainbike- och rekreationscykling i Jönköpings län samt att bidra till att stärka näringslivet med koppling till cykling, ett område som pekas ut i den regionala cykelstrategin.

Vandring

Vandring är en aktivitet med bred attraktionskraft och som ökar i popularitet i samtliga besökargrupper. I länets 13 kommuner finns sammanlagt 900 km vandringsleder som utgör Smålandsleden med 60 startpunkter. Genom ett länsövergripande arbete i flernivåsamverkan utvecklas en sammanhängande led med god kvalitet. Utvecklingen av Smålandsleden och en paketering av upplevelser och utbud runt Smålandsleden ger en attraktiv naturupplevelse för både besökare och länsinvånare.

Den regionala organisationen ska vara drivande i utvecklingsarbetet samt ta fram riktlinjer och ta fram en regional ledstruktur tillsammans med kommunerna för Smålandsleden, i överensstämmelse med det regionala uppdraget kopplat till friluftsliv.

4.3.2. Måltid

Måltidsupplevelser aktiverar alla våra sinnen och kombinerar ofta det närodlade med natur, kultur och design. Det här temaområdet innebär stora möjligheter att förse våra besökare med en inblick i länets kulinariska tradition och människorna bakom den. Genom måltiden stärks banden och relationen mellan besökare och platsen. Goda minnen skapar en vilja att återigen uppleva platsen och utforska den vidare.

I Jönköpings län finns en långtgående företagardition inom jord- och skogsbruk och ett brett spektrum av landsbygdsföretag. Inom länet produceras en stor variation råvaror och drycker som är rikskända. Flera specifika maträtter är en del av länets identitet. Här finns en stabil grund att utveckla måltidsupplevelser kring. Länet har behov av större och mer diversifierad livsmedelsproduktion, en ökad förädlingsgrad samt verktyg för att förmedla mat- och måltidsupplevelser till både besökare och invånare. Om behovet möts stärks förutsättningarna inte enbart för hållbar livsmedelsförsörjning, utan även för en hållbar utveckling av måltidsturismen, som i sin tur leder till ett ökat antal arbetstillfällen och landsbygder med förstärkt livskraft.

Den regionala organisationen ska ta ett samlat grepp om måltidsturismen med utgångspunkt i Jönköpings läns livsmedelsstrategi. Utvecklingsarbetet drar nytta av och bidrar till att stärka varumärket Småland.

4.3.3. Kultur

Jönköpings län är välkänt för tillverkningsindustri, entreprenörskap och design, inte minst med koppling till möbler. Det kreativa kunnandet i länet och platserna för skapande och tillverkning kan utvecklas till attraktiva besöksmål som ger fler reseanledningar till vårt län. Kopplingen mellan besöksnäring och högkvalitativ design, hantverk och industri behöver stärkas. Den regionala organisationen ska vara drivande i arbetet med att stärka den kopplingen.

I samklang med den regionala kulturplanen ska regionorganisationen stärka den interna kulturdialogen och ta fram prioriteringar för kulturdriven platsutveckling och för utveckling av besöksmål. Kulturutbudet och kulturmiljöerna i länet stärker länets identitet och attraktion. Det är viktigt att kulturen är lättillgänglig så att besökare och invånare har möjlighet att komma nära, ta del av och aktivt delta i kulturlivet. Därför är det viktigt att regionorganisationen samverkar med länets kommuner, besöksnäringens företag och civilsamhälle med platsutveckling kring kultur och kulturarv. Jönköpings län ska dra nytta av digitaliseringens möjligheter när det gäller att stärka kopplingen mellan kulturarv och dagens samhälle.

4.3.4. Evenemang

Evenemang skapar uppmärksamhet och stolthet. Jönköpings län utmärker sig genom att vara värd för flera stora evenemang inom olika områden, många med internationell prägel. I denna strategi innefattar begreppet evenemang även mässor och möten.

Genom evenemang stärker vi länets attraktionskraft både nationellt och internationellt. Evenemang skapar reseanledningar, arbetstillfällen, hotellövernattningar, restaurangbesök, handel och minnesvärda upplevelser för såväl besökare som länets invånare. Värdskap för kongresser och möten ger också en möjlighet att attrahera talang och kompetens till vårt län.

Evenemang året runt bidrar till en jämnare besöksstatistik, då besökare får anledning att komma till länet även utanför den normala turistsäsongen. Det minskar sårbarheten hos länets aktörer samt bidrar till hållbarhet i utvecklingen av besöksnäringens ekosystem. Även föreningslivet stärks av evenemang, då dessa ofta ses som en finansieringsmöjlighet och en rekryteringsbas för nya medlemmar.

Region Jönköpings län vill aktivt medverka till att aktörer inspireras till och ges möjlighet att arrangera fler värdeskapande hållbara evenemang, som bidrar till god livsmiljö och attraktivitet. Insatserna som den regionala organisationen gör kopplat till evenemang ska underlätta för entreprenörer, civilsamhälle och andra aktörer att skapa, driva och attrahera evenemang.

För att stödja evenemang som berikar länet och stärker attraktionskraften ska den regionala organisationen:

- bidra i arbetet med att identifiera och främja evenemang och möten i nära dialog med länets aktörer.
- verka för att kunskapsberikande kongresser, mässor och möten kommer till länet utifrån länets styrkeområden.
- skapa förutsättningar för att synliggöra och tillgängliggöra länets upplevelser och platser i samband med evenemang samt att främja hållbart resande kopplat till evenemangen.
- samordna samverkansytor och bidra till kunskaps- och resursplattform för hållbar evenemangsutveckling i hela länet.

5. Implementering, roller och ansvar

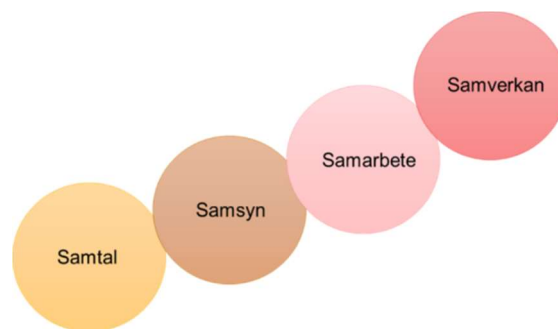

Bild: Samhandlingstrappan

I den regionala besöksnäringstrategin ligger fokus på flernivåsamverkan för att stärka besöksnäringen och att skapa förutsättningar för ett attraktivare län. Långsiktig och hållbar utveckling av Jönköpings län görs tillsammans med länets kommuner och andra regionala aktörer.

Den regionala organisationen har ansvaret att samordna och leda utvecklingsprocesserna med intressenter inom hela länet och angränsande län. Samverkan med andra aktörer är avgörande för en implementering av strategin. En nära samverkan med Länsstyrelsen är viktig eftersom flera områden i strategin tangerar områden som även Länsstyrelsen verkar inom. Genom att kombinera regional samordning med lokal handlingskraft tillvaratas besökarnas, invånarnas, civilsamhällets och näringslivets intressen.

Till besöksnäringstrategin kommer regionorganisationen att koppla årliga handlingsplaner som beskriver vilka aktiviteter som behöver utföras för att sträva mot strategins mål. Arbetet med att ta fram handlingsplaner kommer att ske i samsyn med besöksnäringens intressenter. Detta är viktigt för att säkerställa att platsutveckling sker på ett hållbart och koordinerat sätt och att alla intressenter beaktas samtidigt som resurser och handlingskraft samlas från flera olika källor.

Regionorganisationen och länets kommuner har båda en central roll i detta arbete och behöver därför samarbeta och koordinera sina insatser på ett strukturerat sätt för att nå gemensamma mål.

5.1. Region Jönköpings län

Region Jönköpings län har det regionala utvecklingsansvaret, som innebär att initiera, driva och samordna hållbar regional utveckling. Det handlar om att ta tillvara länets intresse nationellt och internationellt och att främja en positiv utveckling i länet.

Det regionala ansvaret beskrivs av Sveriges kommuner och regioner (SKR) som fyra roller, vilka förtydligar rollfördelningen även i utvecklingsarbetet med länets besöksnäring.

5.1.1. Rollen som kapacitetsbyggare

Rollen som kapacitetsbyggare innebär att den regionala organisationen ska bygga upp strukturer för stöd som främjar hållbar utveckling. Det handlar bland annat om att arbeta långsiktigt med kompetensförsörjning, men också om att tillhandahålla kunskap och analyser och att erbjuda nätverk som stärker utvecklingskraften samt driva samordning som främjar resurseffektiv samverkan.

Region Jönköpings län skapar strukturer och samordnar arbetet för hållbar platsutveckling. För besöksnäringen innebär detta att regionorganisationen skapar förutsättningar för kommuner, näringsliv och civilsamhälle. Med stärkt flernivåsamverkan ökar kapaciteten och skapar mer utvecklingskraft för länet.

I nära samarbete med kommunerna identifierar den regionala organisationen geografiska utvecklingsområden kopplade till strategins tematiska områden och utvecklar dessa i samverkan. Självklart med utgångspunkt i trender och besökarens efterfrågan.

5.1.2. Rollen som nätverkare

Rollen som nätverkare innebär ett aktivt arbete med att skapa och delta i nätverk som främjar länets hållbara utveckling. Det handlar om nätverkande på regional, nationell och internationell nivå.

Nätverkande har flera syften och några av dem är att säkerställa samverkan kring platsutveckling och ett annat är att marknadsföra Jönköpings läns utbud tillsammans med Region Kronoberg och Region Kalmar och dra nytta av och bidra till att stärka varumärket Småland.

Det geografiska området för utvecklingsarbetet inom Smart specialiseringsstrategi (S3) innefattar Småland och Gotland. Besöksnäring är ett av fem utpekade styrkeområden för Jönköpings län. Andra viktiga samarbetsplattformar inom besöksnäring är Visit South Sweden och med Visit Sweden.

Ett samarbete med andra aktörer både nationellt och inom EU är viktigt för att få tillgång till expertstöd och finansiering som bidrar till utveckling av Jönköpings län. Det finns befintliga nätverk och grupperingar inom besöksnäringen i dag och där ska den regionala organisationen driva och delta aktivt för att stötta och säkerställa synergier och samsyn.

5.1.3. Rollen som finansiär

Rollen som finansiär innebär att Region Jönköpings län förfogar över resurser för regional utveckling till stor del i form av projektmedel, som finansierar andra aktörers insatser. Det kan handla om att tillföra medel för olika satsningar kring platsutveckling. Ett mål kan vara att stärka kompetensen när det gäller affärsutveckling i det lokala näringslivet, för att få fler företagare att ta steget till en heltidssysselsättning inom besöksnäringen.

Som finansiär bidrar Region Jönköpings län också till att olika aktörer kan arrangera fler värdeskapande hållbara evenemang i länet genom evenemangsstöd.

Region Jönköpings län ska tillhandahålla finansiering genom att stödja projekt inom platsutveckling för att underlätta för kommunerna att genomföra insatser för en hållbar utveckling av besöksnäringen. Fokus ligger på strategins tematiska områden.

Utöver projektmedel som Region Jönköpings län förfogar över, ska regionorganisationen också skapa förutsättningar och möjliggöra utökade finansieringsmöjligheter för utvecklingsinsatser genom EU-medel och andra nationella medel.

5.1.4. Rollen som utförare

Rollen som utförare innebär att den regionala organisationen i egen regi genomför insatser och projekt för hållbar utveckling. När det gäller besöksnäringstrategin handlar utförarrollen om att driva det länsövergripande arbetet med att implementera strategin och tillföra resurser i form av tid, kunskaper och finansiering som krävs.

Ännu ett viktigt ansvarsområde i rollen som utförare, men även i rollen som kapacitetsbyggare gäller uppdragen kring infrastruktur och kollektivtrafik. Jönköpings länstrafik (JLT) ska bedriva och utveckla kollektivtrafiken på ett långsiktigt och hållbart sätt. Inom området infrastruktur ska Region Jönköpings län koordinera bredbandsutbyggnad, planering av regional infrastruktur, regionala strukturbilder kopplade till fysisk planering och ansvara för regional samordning kopplad till kollektivtrafik. Frågor som rör infrastruktur och kollektivtrafik är centrala för besöksnäringen.

Den regionala organisationen ska ta ansvar för omvärldsbevakning, statistikbearbetning och analyser, för att kunna förmedla till länets kommuner ständigt aktuella kunskaper kring besöksnäringen och dess bidrag till samhällsutvecklingen.

5.2. Kommuner

Kommunen har en central roll i platsutveckling eftersom de är ansvariga för att planera och genomföra stora delar av utvecklingen på lokal nivå. För en väl fungerande platsutveckling och en hållbar utveckling av besöksnäringen krävs långsiktig planering hos kommunerna. Platsutveckling och besöksnäringsspörsmål hanteras av flera förvaltningar inom kommunen och en involvering av flera funktioner inom kommunen behövs för att flytta fram positionerna i linje med strategins mål. För kommunerna är ett starkt näringsliv avgörande för sysselsättningen och möjliggör ökad service till invånare och en attraktiv plats att bo på och besöka.

Det varierar mellan olika kommuner hur organisationen ser ut kopplat till besöksnäringen och vilka ambitioner och förutsättningar kommunen har. Den regionala strategin skapar förutsättningar för utökad samverkan och platsutveckling där gemensamma arbetssätt tas fram för att underlätta utvecklingsarbetet framåt. Den regionala organisationen förutsätter en inkluderande och fortsatt samskapande utvecklingsprocess tillsammans med kommunerna. Kommuner ges möjlighet att delta i arbetet för kunskapsinhämtning och kraftsamla för en ökad gemensam utvecklingskraft.

Visita (bransch- och arbetsgivarorganisation för besöksnäringen, har tillsammans med SKR beskrivit kommunernas roller kopplat till besöksnäringen och det kommunala ansvaret.

5.2.1. Rollen som dragare

Kommunens roll som dragare handlar om alla de attraktiva verksamheter och besöksmål som drivs i kommunens regi. Det innefattar exempelvis museer, simhallar, olika kulturella upplevelser och utflyktsmål i naturen som kommunen ombesörjer. Kommunala verksamheter som dessa stärker attraktionskraften till platsen. I Jönköpings län växer naturturismen med cykling och vandring med utveckling av Cykel- och vandringsleder innebär en ökad belastning på naturen och exempelvis ökad mängd avfall och på vissa platser finns en risk för framtida överturism.

5.2.2. Rollen som främjare

Kommunens roll som främjare omfattar allt som kommunen gör för att stärka besöksnäringen genom olika insatser, enskilt eller tillsammans med andra kommuner eller regionen. Det kan handla om turisminformation, marknadsföring av besöksmål, näringslivsutveckling, råd och stöd vid ansökan om tillstånd samt kompetensförsörjningsinsatser.

5.2.3. Rollen som servicegivare

Kommunens roll som servicegivare handlar om att ansvara för service i form av avfallshantering, vatten, ställplatser och rastplatser. Servicen i kommunen påverkar både invånarnas och besökarnas upplevelse av platsen.

5.2.4. Rollen som myndighet

Kommunens roll som myndighet innebär ett ansvar för tillstånd och tillsyn inom många områden. En viktig del är att hjälpa företagen att göra rätt när det gäller exempelvis bygglov, serveringstillstånd och brandtillsyn.

6. Avslutande ord

Arbetsprocessen som ligger bakom besöksnäringstrategin har präglats av ett brett engagemang där parterna gemensamt har identifierat möjligheter, utmaningar, behov och förutsättningar. En övergripande riktning har stakats ut och ramar har skapats för hur den regionala organisationen ska verka för att utveckla länets besöksnäring tillsammans med offentliga, privata och ideella aktörer. För att lyckas med att skapa handlingskraft och implementera strategin krävs fortsatt nära samverkan mellan parterna.

Med ett stärkt ekosystem och rätt stöd till länets besöksnäringssaktörer skapas förutsättningar för fler besökare till länet och att fler verkar inom besöksnäringen. Länets platser blir mer attraktiva och fler vill besöka, investera och flytta hit.

Den övergripande målbilden är att stärka besöksnäringens ekosystem genom flernivåsamverkan. Det kommer tas fram handlingsplaner som bidrar till en tydlig riktning med utveckling av tematiska områden och grundprincipen med platsutveckling i flernivåsamverkan. Den regionala organisationen och kommunerna har tillsammans en central roll i arbetet med samordning för att nå gemensamma mål. Med rimliga förväntningar kring möjligheter och insatser blir det gemensamma arbetet mer effektivt. En ökad kunskap om varandras verksamheter bidrar till en större förståelse och minimerar dubbelarbete.

Genom en bredare samverkan mellan kommuner, regionala organisationer i Jönköpings län, interregional samverkan med aktörer på nationell nivå stärks ekosystemet runt besöksnäringen. Målet med en utökad samverkan är kunskapsutbyte och ett mer effektivt och koordinerat genomförande av insatser på nationell och regional nivå. Detta möjliggör också att besöksnäringen integreras bredare i utvecklingsfrågor och genom att tala med gemensam röst får insatserna starkare genomslag. Genom samordnade insatser stärker vi ekosystemet och bidrar till en ökad utvecklingskraft när alla aktörer drar åt samma håll. Det handlar om att ta tillvara den stora potential som finns i besöksnäringen och utveckla länets attraktivitet. Regional samverkan mot gemensamma mål lägger grunden för en positiv utveckling och en hållbar besöksnäring i länet.

8. Bilaga

8.1. Arbetsprocess för framtagande av strategin

Detta är Jönköpings läns första besöksnäringstrategi och processen har varit omfattande och involverande. Det har varit avgörande att regionala aktörer, näringslivet, kommuner, politiker, invånare och civilsamhälle har inkluderats i processen. Vid två större workshops har regionala aktörer, kommuner och näringslivet bjudits in för att lyfta olika intressenters perspektiv och behov.

Under processen har ett antal besöksnäringaktörer bjudits in till djupintervjuer. Företagen och aktörerna har representerat länets större dragare samt kategorierna boende, kultur och naturturism. Fokusområden för dessa möten har varit att fånga in företagets framtidsplaner och behov och ta reda på hur de arbetar med hållbarhet och digitalisering och vilket behov av samverkansstrukturer de har.

Svensk Destinationsutveckling har på uppdrag av Region Jönköpings län lett processen tillsammans med projektledare från Regional utveckling. Framtagandet av strategin har skett i projektform som finansierats via medel från React-EU (Europeiska regionalfonden) och via regionala utvecklingsmedel.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Workshop	Syfte	Deltagare
Mål och behov (digitalt)	Inledande dialog med kommuner och regionala främjare om processen samt flernivåsamverkan för ett ekosystem som stödjer besöksnäringstrategi	Länets kommuner
Mål och utvecklingsområden (Spira)	Ta nulägesanalys utifrån tre perspektiv styrning, besökare och näringsliv	70 personer från näringsliv, kommuner och regionala aktörer
Hållbarhetssäkring del 1 (digitalt)	Identifiera hur besöksnäringen bidrar till målbilden i strategiska dokument samt identifierade eventuella målkonflikter	Regionala aktörer
Hållbarhetssäkring del 2 (digitalt)	Identifiera regionens kraft kopplat till besöksnäringstrategi och eventuella målkonflikter.	Den regionala organisationen
Strategiska fokusområden 1 (digitalt)	Identifiera strategiska fokusområden genom att utgå från utmaningar kopplat till besöksnäringen utifrån näringslivets, kommunens och regionens perspektiv	Kommunala tjänstemän

Evenemang, mässor och möten (Elmia)	Trendspaning inom området mässor, möten och evenemang och gruppdiskussioner för identifiering av nuläget för event, mässor och möten.	Utvalda aktörer
Medborgardialog (digitalt)	Fokus på att lyfta samarbete på platsen och involvera civilsamhälle och länets invånare	Inbjudan gick ut till samtliga hushåll och annonsering skedde även i sociala medier.
Strategiska fokusområden 2 (digitalt)	Fokus på nationell strategi och kopplingen till strategiskt viktiga områden som kommunens fyra roller, platsutveckling och samverkan. Verifierade nuläget i processen, nuläget hos näringen och utbudsanalysen	Länets kommuner
Framgångsfaktorer och rollfördelning (Hooks herrgård)	Genomgång om mässor, möten och evenemang. Workshop med fokus på vad respektive aktör kan bidra med i implementering och prioritering utifrån de områden som kommit fram i processen. Verifierade matchning mellan utbud och efterfrågan, roller och framgångsfaktorer	85 personer från näringsliv, civilsamhälle, främjare, kommuner och regionala aktörer
Workshop regionpolitiker - Arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet	Presentation av projektet för politiker i ANA-nämnden och genomgång av områdena i den nationella besöksnäringstrategin samt om platsutveckling och samverkan kopplat till besöksnäringen	ANA-nämnden
Workshop Kommunalt forum	Genomgång av områdena i den nationella besöksnäringstrategin och gruppdiskussion för att fånga inspel kopplat till platsutveckling och samverkan.	Kommunalråd, oppositionsråd, Kommundirektörer och regionråd
Workshops civilsamhälle	Dialog kring kulturarvet och hembygdsrörelsens utmaningar och möjligheter kopplat till besöksnäringen och platsutveckling	Två workshops: <ul style="list-style-type: none"> - Hembygdsrörelsen - Hela Sverige ska leva

Implementering och organisering (Elmia)	Gjorde en gemensam SWOT för framgångsrik implementering organisering, platsutveckling och samverkan.	59 kommunala tjänstemän från länets kommuner
Digital enkät till företag inom besöksnäringen	Enkäten visar ett behov av satsningar inom affärsutveckling, förädling och paketering av erbjudande.	83 företag från länets kommuner besvarade en digital enkät
Fördjupning affärsutveckling (Regional utveckling)	Fördjupning affärsutveckling för att identifiera möjligheter och gap kopplat till affärsutvecklingsinsatser för aktörer inom besöksnäringen	Almi, Länsstyrelsen, Science Park, Nyföretagarcentrum, Smålands Turism och Regional utveckling